

Диковицька А.*

ЛІСАБОНСЬКИЙ ДОГОВІР ЯК ЕТАП ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ ПОЛІТИЧНИХ СТРУКТУР ЄС: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ

Існує багато суперечок стосовно значимості Лісабонського договору для європейського співтовариства та особливо країн, які тільки мріють про набуття статусу держави-члена ЄС. Про це свідчать численні винятки, доповнення, які містить угода та дискусії, які виникають з цього приводу.

Державні діячі сподіваються, що Лісабонський договір зміцнить ефективність ухвалення рішень в ЄС, вдосконалив його внутрішню демократичність та сприятиме консолідації європейської зовнішньої політики, стане новим виміром розбудови Європи.

18-19 жовтня 2007 року в Лісабоні був проведений неформальний саміт Європейського Союзу, головним здобутком якого стало досягнення згоди щодо тексту нового договору ЄС або, як його називають в Європі, «Договору реформування».

В результаті, вже 13 грудня 2007 року ЄС прийняв новий базовий договір, який вніс зміни в ряд попередніх договорів - Договір про Європейський Союз 1992 року, Договір про створення Європейського Співтовариства 1957 року, Договір про створення Європейського співтовариства атомної енергії, та який замінить Конституцію ЄС, яка зазнала поразки на референдумах у Франції і Нідерландах в 2005 році. Передбачалося, що цей документ повинен бути ратифікований усіма країнами-членами ЄС, аби набути чинності з 1 січня 2009 року.

Договір реформування або Лісабонська угода — нова базова угода щодо принципів функціонування Європейського Союзу. Офіційно іменується Проект договору, що поліпшує Договір про Євросоюз і Договір про становлення Європейського Співтовариства (англ. Draft Treaty amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community).

Угода містить численні положення про інституційну реформу в Євросоюзі. Формально новий договір не є конституцією, але документ зберіг всі ключові постанови про реформи, що були в первинному документі — євроконституції.

Основні реформи, передбачені Лісабонською угодою:

- вводяться посади президента і вищого представника із закордонної політики і спільної безпеки з адміністративними повноваженнями, з метою єдиного представництва і єдності поглядів ЄС на зовнішній арені;
- голосування за кваліфікованою більшістю (необхідно мати 55 % країн-членів, які представляють не менше 65 % населення ЄС для прийняття рішення) почнеться з 2014 року, з врахуванням «компромісу Іоанніна», який дозволяє до 2017 року будь-якій групі країн-членів ЄС (не менше чотирьох) вимагати нового обговорення текстів офіційних документів;
- посилюється роль національних парламентів. Законодавчі пропозиції Європейського Союзу («зелені книги», «білі книги», комунікації і законодавчі програми) будуть на-

* студентка 2 курсу відділення «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Суботін А.А.

правлятися в національні парламенти для їх детального вивчення і тільки після цього вноситись на прийняття в ЄС;

- кількість депутатів Європейського Парламенту має зменшитись з 785 до 750, починаючи з 2009 року, тобто після виборів до Європарламенту. Кількість депутатів визначаються за коефіцієнтом від кількості населення країн-членів;
- Європейська група набуває статусу офіційного органу ЄС, який буде наділений функцією координації економічних політик країн-членів зони євро;
- в Європейському Суді буде створено три додаткові посади генеральних адвокатів, з яких одну буде займати представник Польщі, що було зроблено за вимогою останньої;
- Хартія фундаментальних прав, яка вступить в силу в усіх країнах-членах Європейського Союзу, окрім Великої Британії і Польщі, визначає обов'язковість дотримання прав людини;
- стосовно контролю за імміграцією в проекті договору вказано, що ЄС розвиває політику, спрямовану на «забезпечення контролю осіб і ефективне спостереження пересікання зовнішніх кордонів».

Слід нагадати, що ірландці влітку 2008 року виступили проти ухвалення договору на референдумі. У зв'язку з цим в документ були внесені деякі узгодження, і його винесли на повторний референдум. 3 жовтня 2009 року Ірландія ухвалила Лісабонську угоду.

Довгий час ратифікацію Лісабонського договору затримувала також Німеччина. Проте, в кінці вересня 2009 німецька влада нарешті схвалила документ.

10 жовтня 2009 року президент Польщі Лех Качинський підписав Лісабонський договір про реформу керівних структур Європейського союзу.

Тепер Чехія – єдина країна ЄС, яка поки що не довела до завершення ратифікацію Лісабонського договору. Нещодавно питання законності підписання договору з ініціативи чеських сенаторів було передано на розгляд Конституційного суду Чехії. Президент Чехії Вацлав Клаус зажадав внесення змін до Лісабонського договору з метою захисту Чехії від можливих майнових претензій з боку судетських німців і збереження незалежності судової системи країни.

Тим часом, у Європейському Союзі знову спалахнула відкрита суперечка про його подальше розширення. Франція та Німеччина під час зустрічі міністрів закордонних справ країн-членів ЄС, яка відбулася у південно-богемському місті Глубока, заявили, що умовою прийняття нових членів до Євросоюзу має стати її модернізація, яка можлива лише після вступу в силу договору про реформи, а саме – Лісабонської угоди. Таким чином, здобуття членства не лише балканськими державами, а й, зокрема, Україною та Туреччиною відсувається на далеку перспективу.

Отже, Лісабонська угода не підміняє основоположні угоди ЄС, не є конституцією, але, доповнюючи основні угоди, містить всі необхідні на практиці, а не символічні, конституційні положення. Лісабонський договір має впорядкувати процес прийняття рішень в ЄС, а також підвищити роль ЄС в світовій політиці.